

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **R. P.**, zast. opatrovnicí JUDr. Pavlou Plašilovou, advokátkou, se sídlem Jakubská 1, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 9. 2010, č. j. 33 Cad 50/2009 - 143,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Opatrovnici žalobkyně JUDr. Pavle Plašilové, advokátce, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 720 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 23. 3. 2009, č. X, žalovaná zamítla žádost žalobkyně o plný invalidní důchod uplatněnou dne 6. 10. 2008 s datem přiznání od 1. 6. 1993 pro nesplnění podmínek ustanovení § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. V odůvodnění uvedla, že žalobkyně se podle posudku ze dne 18. 2. 2009 stala plně invalidní od 1. 7. 2005 a v období od 1. 6. 1993 do 30. 6. 2005 neodpovídal její stav žádnému stupni invalidity.

V řízení o žalobě, kterou podala žalobkyně proti předmětnému rozhodnutí žalované, Krajský soud v Brně usnesením ze dne 21. 5. 2010, č. j. 33 Cad 50/2009 - 91,

ustanovil žalobkyni opatrovnicí pro řízení JUDr. Pavlu Plašilovou, advokátku, a to na základě žádosti žalobkyně uplatněné při ústním jednání konaném dne 19. 4. 2010. V odůvodnění soud uvedl, že Okresní státní zastupitelství ve Vyškově usnesením ze dne 3. 3. 2010, č. j. ZT 255/2009 - 98, které nabylo právní moci dne 23. 3. 2010, zastavilo trestní stíhání vedené proti žalobkyni pro její nepříčetnost. Z citovaného usnesení vyplynulo, že žalobkyně je stižena duševní poruchou a nemůže se nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení, a proto jí soud podle § 29 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř."), ustanovil opatrovníka.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 19. 7. 2010, č. j. 33 Cad 50/2009 - 116, žalobu zamítl, ustanovené opatrovnici přiznal odměnu za zastupování a rozhodl dále, že se žádnému z účastníků nepřiznává náhrada nákladů řízení.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně prostřednictvím ustanovené opatrovnice kasační stížnost, kterou následně opakovaně doplnila.

Podáním ze dne 29. 8. 2010, doručeným krajskému soudu dne 30. 8. 2010, žalobkyně navrhla zproštění JUDr. Pavly Plašilové, advokátky funkce opatrovnice, a to pro ztrátu důvěry. Uvedla, že se opatrovnice neřídí názorem žalobkyně a odmítá provést doplnění kasační stížnosti podle jejích pokynů. Hlavním důvodem kasační stížnosti je podle žalobkyně skutečnost, že soud nejednal podle navrženého petitu.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 7. 9. 2010, č. j. 33 Cad 50/2009 - 143, návrh žalobkyně na zproštění JUDr. Pavly Plašilové, advokátky povinnosti zastupovat žalobkyni v řízení o kasační stížnosti zamítl. V odůvodnění soud uvedl, že smyslem povinnosti zastoupení opatrovníkem v řízení je zajištění odborné právní pomoci účastníkům řízení a ochrana jejich práv. Změna opatrovníka může nastat jen ze zákonných důvodů, a nikoliv z domněnek žalobkyně. Podle názoru soudu ustanovená opatrovnice jedná ve prospěch žalobkyně, proto soud neshledal důvody pro její změnu. Soud doplnil, že žalobkyně v průběhu řízení neustále měnila své právní zástupce (advokáty), ustanovené na její přání, avšak bez vážných důvodů tak nelze učinit i u ustanoveného opatrovníka. S ohledem na psychiatrické onemocnění žalobkyně je nutné, aby byla zastoupena opatrovníkem, jak se sama domáhala.

Toto usnesení napadla žalobkyně (dále jen „stěžovatelka") prostřednictvím ustanovené opatrovnice kasační stížností, a to pro nedostatek jeho odůvodnění. Konstatovala, že odůvodnění spočívající v argumentaci smyslem opatrovnictví a možností změny opatrovníka jen při existenci relevantních zákonných důvodů musí být spojeno s konkrétními důvody pro případ stěžovatelky, aby bylo přezkoumatelné. Opatrovnice dále poukázala na psychiatrické onemocnění stěžovatelky a na stěžovatelkou uplatněnou nedůvěru k opatrovnici; proto vyslovila názor, že v řízení o této kasační stížnosti by stěžovatelka neměla být zastoupena právě touto opatrovnicí. Současně doplnila, že sama pro řízení ve věci samé nežádá o zproštění funkce a nadále bude stěžovatelku zastupovat, nerozhodne-li soud, že tak činit nemá.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval podmínkami řízení a dospěl k závěru, že kasační stížnost je přípustná a byla podána osobou k tomu oprávněnou, neboť úkony

zástupce účastníka řízení musí být posuzovány tak, jakoby je učinil účastník řízení sám. Soud neshledal naznačovanou kolizi zájmů stěžovatelky a ustanovené opatrovnice, a proto neustanovil stěžovatelce pro řízení o kasační stížnosti jiného opatrovníka. Jak bude zdůvodněno níže, opatrovnice řádně plní svou povinnost hájit zájmy stěžovatelky, a ustanovení jiného opatrovníka, byť jen pro toto řízení, tudíž nebylo zapotřebí a z hlediska procesní ekonomie a rychlosti řízení se jevilo být neefektivním.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Z obsahu kasační stížnosti plyne, že byla podána z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., podle kterého *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.*

Kasační stížnost není důvodná.

Podle § 29 odst. 3 o. s. ř., *pokud neučiní jiná opatření, může předseda senátu ustanovit opatrovníka také neznámým dědicům zůstavitele, nebyl-li dosud v řízení o dědictví stanoven okruh jeho dědiců, účastníku, jehož pobyt není znám, jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, který byl stižen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení nebo který není schopen srozumitelně se vyjadřovat.*

V projednávané věci vycházel krajský soud ze znaleckého posudku MUDr. P. N., soudního znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ze dne 22. 1. 2010, podle kterého stěžovatelka dlouhodobě trpí závažným duševním onemocněním, a to tzv. trvalou poruchou s bludy. Znalec uvedl, že tato duševní choroba byla u stěžovatelky popsána v předchozím znaleckém posudku (1995); jde o duševní chorobu dlouhodobého charakteru, kdy si nemocný na základě domnělé nebo skutečné křivdy vytvoří bludnou myšlenku, která se postupně stane centrem jeho života. Od doby znaleckého vyšetření (1995) do druhého zkoumání (2006) nedošlo u stěžovatelky ke změně v jednání a chování, ani ke změně vlastního onemocnění, které přetrvává nadále. Znalecký posudek, který byl zpracován pro účely trestního řízení, vyústil v závěr, že v důsledku uvedené duševní poruchy byly rozpoznávací i ovládací schopnosti stěžovatelky ve vztahu k vytýkanému jednání (trestný čin pomluvy) vymizelé; z psychiatrického hlediska lze pobyt stěžovatelky na svobodě bez adekvátní terapie hodnotit jako nebezpečný, především pro možnost pokračování ve vytýkaném jednání. Znalec proto doporučil uložení ochranného léčení psychiatrického ústavního a poukázal na svízelnost terapie této poruchy danou tím, že nemocné osoby se obvykle samy za nemocné nepovažují a je velmi obtížné je získat pro léčbu.

Na základě citovaného znaleckého posudku i předchozího posudku téhož znalce ze dne 19. 1. 2006, který měl krajský soud rovněž k dispozici, dospěl soud k závěru, že stěžovatelka je stižena duševní poruchou, pro kterou se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení. Ostatně i sama stěžovatelka při ústním jednání v této věci požádala dne 19. 4. 2010, aby jí soud ustanovil opatrovníka z řad advokátů se sídlem v Brně.

Krajský soud v Brně s ohledem na výše uvedené s odkazem na § 29 odst. 3 o. s. ř. ustanovil stěžovatelce opatrovnici. Nejvyšší správní soud konstatuje, že Krajský soud v Brně postupoval zcela v souladu se zákonem, opatřil si pro své rozhodnutí relevantní podklady, které správně vyhodnotil, když uzavřel, že je dán důvod pro ustanovení opatrovníka.

V dalším řízení stěžovatelka navrhla zproštění JUDr. Pavly Plašilové, advokátky funkce opatrovnice, a to pro ztrátu důvěry s poukazem na to, že se opatrovnice neřídí jejím názorem a odmítá provést doplnění kasační stížnosti podle jejích pokynů. Tomuto návrhu krajský soud nevyhověl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal odůvodnění napadeného usnesení z hlediska jeho obsahu a rozsahu a nezjistil stěžovatelkou vytýkané nedostatky. Jakkoliv by předmětné odůvodnění mohlo být obsáhlejší a konkrétnější, Nejvyšší správní soud je nepovažuje za nepřezkoumatelné, neboť je evidentní, jakými úvahami se soud při rozhodování řídil a že náležitě zohlednil veškeré relevantní okolnosti případu.

Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení přesně vystihl smysl institutu opatrovníka, kterým je ochrana práv účastníka řízení, jemuž byl opatrovník ustanoven. Nejvyšší správní soud doplňuje, že trvají-li důvody, pro které byl opatrovník ustanoven, nemůže být opatrovník své funkce zproštěn s výjimkou závažných, zákonem podložených důvodů. Takovým důvodem je především skutečnost, že opatrovník přestane hájit zájmy účastníka řízení, jemuž byl ustanoven, případně hrozí-li, že takováto situace nastane.

V projednávané věci ustanovená opatrovnice řádně vykonávala svou funkci v řízení před krajským soudem. Bezprostředně po svém ustanovení do funkce vyslala svou pracovnici nahlížet do spisu, osobně se zúčastnila ústního jednání ve věci, konaného u krajského soudu dne 19. 7. 2010, a v průběhu tohoto jednání aktivně vystupovala v zájmu stěžovatelky. Následně jménem stěžovatelky podala v zákonem stanovené lhůtě kasační stížnost proti zamítavému rozsudku krajského soudu; tato kasační stížnost splňuje zákonem vyžadované náležitosti, je přípustná a projednatelná. Na žádost stěžovatelky předložila opatrovnice krajskému soudu rovněž doplnění kasační stížnosti sepsané stěžovatelkou. Řádný výkon funkce opatrovnice dokládá i samotné podání kasační stížnosti proti napadenému usnesení, jímž ustanovená opatrovnice iniciovala přezkoumání rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí návrhu na její zproštění funkce soudem vyšší instance.

Nejvyšší správní soud proto ve shodě s krajským soudem konstatuje, že ustanovená opatrovnice jedná v zájmu stěžovatelky a v její prospěch. Z obsahu soudního spisu přitom nejsou patrné žádné indicie, které by naznačovaly konflikt zájmů stěžovatelky a opatrovnice nebo hrozbu, že by opatrovnice v budoucnu hodlala poškodit práva stěžovatelky či jakkoliv jednat proti jejím zájmům. Tvrzení stěžovatelky, že opatrovnice odmítá provést doplnění kasační stížnosti podle jejích pokynů, nenachází v soudním spisu žádnou oporu; ostatně stěžovatelce nic nebrání v tom, aby sama u soudu podávala vlastní podání, s nimiž se soud musí věcně či procesně vypořádat.

Pokud jde o pokyny stěžovatelky a vzájemnou důvěru mezi stěžovatelkou a opatrovnicí, Nejvyšší správní soud poukazuje na specifický charakter institutu

opatrovníka, a to zejména takového, který byl ustanoven osobě trpící duševní poruchou. Ochrana zájmů účastníka řízení, jemuž byl ustanoven opatrovník z řad advokátů, totiž logicky musí mít přednost před zmíněnými instituty zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (povinnost advokáta realizovat pokyny klienta a vzájemná důvěra jako základ vztahu mezi advokátem a klientem). V opačném případě by mohl být zmařen základní účel, pro který byl opatrovník ustanoven, neboť účastník řízení trpící duševní poruchou by mohl udělit svému opatrovníkovi například pokyn ke zpětvzetí žaloby, aniž by si uvědomil význam takového úkonu.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu advokát ustanovený do funkce opatrovníka osoby, která je stižena duševní poruchou, jež jí nikoliv jen po přechodnou dobu brání v účasti na řízení, není povinen realizovat veškeré pokyny, které mu tato osoba udělila. To však advokáta ve funkci opatrovníka nezbavuje povinnosti tyto pokyny vyslechnout a uvážit, zda jejich realizace je či není v souladu se zájmy opatrovaného. Z obdobného úhlu je třeba nahlížet i na vzájemnou důvěru mezi opatrovníkem z řad advokátů a opatrovaným, který právě pro svou duševní poruchu může snadno nabýt dojmu, že opatrovník nehájí jeho práva a zájmy, byť z objektivního hlediska bude vše v pořádku.

Přeneseme-li tyto úvahy na posuzovanou věc, je zřejmé, že stěžovatelkou tvrzené nerespektování jejích pokynů a právních názorů ze strany ustanovené opatrovnice, ani namítaná ztráta důvěry, nepředstavují relevantní důvod pro změnu opatrovníka. Za situace, kdy trvají důvody, pro které musí být stěžovatelka zastoupena opatrovníkem, Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud rozhodl zcela v souladu s příslušnými ustanoveními právních předpisů respektuje smysl institutu opatrovníka.

Nejvyšší správní soud nezjistil nepřezkoumatelnost napadeného usnesení ani jinou vadu řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., závěrům krajského soudu přisvědčil, a proto kasační stížnost stěžovatelky proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 9. 2010, č. j. 33 Cad 50/2009 - 143, jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. za použití ustanovení § 120 téhož zákona. Protože stěžovatelka nebyla v řízení úspěšná a žalované ze zákona náhrada nákladů řízení nepřísluší, bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Podle § 140 odst. 2 o. s. ř., použitého přiměřeně podle § 64 s. ř. s., *byl-li ustanoven účastníku zástupcem nebo opatrovníkem advokát, platí jeho hotové výdaje a odměnu za zastupování, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty, stát; při určení náhrady hotových výdajů a odměny za zastupování se postupuje podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně a náhradu za daň z přidané hodnoty soud určí z odměny za zastupování a z náhrady hotových výdajů podle sazby daně z přidané hodnoty stanovené zvláštním právním předpisem. V odůvodněných případech stát poskytne advokátovi přiměřenou zálohu*.

Odměna soudem ustanovené opatrovnice stěžovatelky JUDr. Pavly Plašilové, advokátky, byla stanovena za jeden úkon právní služby ve výši 300 Kč podle § 9 odst. 5 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů [písemné podání soudu týkající se věci samé podle § 11 odst. 1 písm. d) této vyhlášky] a režijní paušál

podle § 13 odst. 3 téže vyhlášky ve výši 300 Kč, celkem tedy 600 Kč. Soud nemohl přiznat odměnu za dva úkony, jak žádala ustanovená opatrovnice, neboť ze spisu není patrno, v čem měl druhý úkon právní služby spočívat. Pokud jde o první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, soud musel vycházet ze skutečnosti, že opatrovnice stěžovatelku zastupovala již v předchozím řízení a další poradu s klientkou neprokázala. Opatrovnice stěžovatelky doložila, že je plátcem daně z přidané hodnoty, a proto je součástí odměny za zastupování částka odpovídající této dani, která činí 20 % z částky 600 Kč, tj. 120 Kč. Opatrovnici stěžovatelky bude vyplacena částka ve výši 720 Kč, a to z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. února 2011

JUDr. Marie
Turková
předsedkyně senátu